

Vanhusneuvoston kokous

Aika: 12.9.2019 klo 14.01–16.09

Paikka: Kaupungintalo, Vihreiden ryhmähuone, Aleksanterinkatu 20

Osallistujat: Laura Varjokari (puheenjohtaja kohdasta 4 alkaen), Mirja Arajärvi, Timo Auranen, Pirjo-Liisa Kangasniemi, Marja Leena Kallio, Veijo Lehto (puheenjohtaja kohtien 1-3 ajan), Lena Lindberg, Markus Löfström, ~~Seija Meripaasi~~ sij. Taina Hietanen, Marja Ruotsalainen, Jenni Räsänen, Satu Luomajoki, Olli Salin, Lala Sjöblom, Pirkko Telaranta, Pirjo Tujula, Toivo Tupin ja Outi Paulig (sihteeri)

Asiantuntijat: Asia 4: Käpyrinne ry/Jade-toimintakeskus: suunnittelijat Susanna Lehtovaara, Eläkeläiset ry: Eva Rönkkö, harjoittelija Sonja Manu-Rajala sekä Kontulan palvelukeskus: Marja Säikkä.

Riistavuoren palvelukeskus: vastaava ohjaaja Jukka Raitio

Asia 12: Stadiluosit Silja Lindblad ja Pauli Saloranta

1. Kokouksen avaaminen ja osallistujien toteaminen

Varapuheenjohtaja Veijo Lehto avasi kokouksen klo 14.01 ja toimi puheenjohtajana kohtien 1-3 ajan.

Todettiin, että uutena henkilönä vanhusneuvostossa on Marja Leena Kallio. Hän toimii ainakin toistaiseksi Helsingin seurakuntayhtymän edustajana, Erja Kauppisen jäätyä eläkkeelle. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan asiantuntijana toimii jälleen Jenni Räsänen, joka oli kevään opintovapaalla. Sote-toimialan edustajana toimii tällä kertaa Riistavuoren monipuolisen palvelukeskuksen johtaja Taina Hietanen. Kaupunginkansliasta ei ole tällä kertaa edustajaa, koska he joutuvat osallistumaan toiseen tilaisuuteen.

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin.

3. Edellisen kokouksen muistio

Kokouksen 23.5.2019 muistio oli jaettu 6.6.2019. Siihen ei ollut huomautettavaa.

4. Ikääntyvien vieraskielisten tilanne Helsingissä

Asiaa esittelivät Susanna Lehtovaara Käpyrinne ry:n Jade-toimintakeskuksesta, Eva Rönkkö Eläkeläiset ry:stä ja Marja Säikkä Kontulan palvelukeskuksesta. [Linkki Jade-toimintakeskuksen sivuille](#). Linkki kokouksessa esitettyyn diasarjaan Yhdenvertaisuus vanhustyössä. Mukaan oli kutsuttu myös vastaava ohjaaja Jukka Raitio Riistavuoren palvelukeskuksesta. Todettiin, että myöhemmin kuullaan Toivo Tupinilta ikääntyvien venäjänkielisten tilanteesta. Asia on alustavasti sovittu marraskuun kokoukseen 20.11.2019.

Esityksessä todettiin, että ikääntyvien vieraskielisten määrä ei ole vielä suuri, mutta joukko on kasvava. Tilastotietoja on Uudenmaan ja Helsingin seudun osalta, mutta ei tarkkoja kaupunkikohtaisia tietoja.

Vanhusneuvosto

Jokaisen henkilön tilanne on erilainen. Siihen vaikuttaa erityisesti se, miten on tullut Suomeen. Pakolaisina tulleet ovat usein joutuneet jättämään koko omaisuutensa ja heillä on traumaattisia kokemuksia. Myös aiempi elämänhistoria vaikuttaa. Joukossa on luku- ja kirjoitustaidottomia.

Ikääntymisen myötä kuitenkin nousevat esiin saman tyyppiset asiat riippumatta kulttuuritaustasta. Usein ajatellaan, että maahanmuuttajataustaisilla ihmisillä on perhekeskeinen kulttuuritausta ja että perhe huolehtii vanhuksistaan. Tosiasiassa perhe voi kuitenkin olla hajallaan maailmalla. Vaikka perhe olisi Suomessakin, ei välttämättä asuta saman katon alla. Uuden kulttuurin myötä roolit perheessä voivat muuttua. Nuoremmat perheenjäsenet menevät töihin tai opiskelemaan ja vanhus jää kotiin, ilman omia linkkejä ympäröivään yhteiskuntaan.

Yhteiskunnan pelisäännöt ja palvelut ovat ikääntyneille maahanmuuttajille usein vieraita. Heillä saattaa myös aiemmista elämäkokemuksista johtuen olla epäluottamusta julkisten tahojen edustajiin. Koska ikääntyneet vieraskieliset eivät usein osaa kuin omaa äidinkieltään, omakielinen ohjaus on tärkeää. Jade-toimintakeskuksessa sellaista on. Järjestön kannalta olisi tärkeää, että ikääntyvien maahanmuuttajien palveluja luotaessa olisi selkeät roolit siinä, mitä järjestöt tekevät ja mitä taas kunta ja muut toimijat.

Kaupungin palveluista etenkin palvelukeskukset tukevat kotoutumista. Laajinta maahanmuuttajataustaisille suunnattua toimintaa on Kontulassa, jonka ryhmissä käy noin 100 eri henkilöä. Jade-toimintakeskus tavoittaa noin 200 eri henkilöä. Ryhmätoiminnan käynnistäminen on pitkäjänteistä, koska vieraskielisten tavoittaminen on usein hankalaa. Pitäisi mieluiten olla joku, joka kertoo asiasta ja saattaa ryhmään. Esitteillä heitä ei useinkaan tavoita ja esim. Seniori-info palvelee vain kotimaisilla kielillä. Seniori-infosta on kuitenkin ohjattu asiakkaita sekä Jade-toimintakeskukseen että palvelukeskuksiin. Palvelukeskus madaltaa kynnystä muihin sosiaali- ja terveystalouteihin, mutta esimerkiksi päivätoimintaan ei juuri hakeuduta, osin kielisyydestä.

Esteettömyys palveluissa edellyttää moninaisuuden huomioimista. Fyysisen esteettömyyden rinnalla yhtä tärkeitä ovat sosiaalinen, kognitiivinen, kulttuurinen ja hengellinen esteettömyys. Tästä tiivistelmä liitteessä.

Yhdenvertaisuuslaissa veloitetaan paitsi puuttumaan syrjintään, myös edistämään yhdenvertaisuutta. Ikääntyneiden palveluissa voitaisiin tehdä yhdenvertaisuuslain mukaista arviointia. Moninaisuus ja yhdenvertaisuus –oppaassa on tarkistuslista, joka auttaa arvioinnissa. Opas on jaettu neuvoston jäsenille ja lisää myös paperisena on saatavilla Eläkeläiset ry:stä. Vanhusneuvosto voisi pyytää kaupungin virastoilta tietoa, paljonko ikääntyneitä vieraskielisiä on asiakkaina ja millä kielillä esitteitä ja oppaita on saatavilla.

Stadin ikäohjelman tulisi kattaa myös ikääntyvät maahanmuuttajat ja tukea heidän palvelujensa edistämistä. Yksi tärkeä palvelu on digineuvonta, johon tarvitaan eri kieliä.

Verkostoitumista tarvitaan lisää, jotta eri toimijat tietävät, mitä muut tekevät. Esimerkiksi työväenopistolla on hanke, jossa on palkattu kaksi henkilöä edistämään vieraskielisten digitaitoja. Tarvetta olisi palvelulle, jossa autetaan ihmisiä täyttämään erilaisia hakemuksia ja lomakkeita. Tämä voisi tapahtua palvelukeskuksissa.

Vanhusneuvosto

Lopuksi todettiin, että Helsingissä toimii monikulttuurisen vanhustyön verkosto, joka on kaikille avoin. Verkostolla on 1.10. tilaisuus kulttuurikeskus Caisassa. Kutsu liitteenä.

5. Vanhusneuvoston vastaus kaupunkitarkastajille vanhusten ympärivuorokautisen hoidon valvontaa koskien

Kaupunkitarkastajien kanssa pidetyssä tapaamisessa luvattiin, että vanhusneuvosto lähettää syyskuun aikana vastauksensa ympärivuorokautisen hoidon valvonnasta. Kokouskutsun liitteenä oli aiemminkin jaettu esitys ”Suunnitelmat Helsingin vanhusneuvostolle.” Kysymyksiin 2 ja 3, jotka koskevat nimenomaan valvontaa, vanhusneuvostolla ei ole muita kuin sote-toimialalta saatuja tietoja. Sen sijaan sivun 3 kysymys 1 koskee nimenomaan vanhusneuvostoa.

- Onko laadittu vanhuspalvelulain mukainen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi?
- Onko suunnitelma laadittu valtuustokausittain?
- Onko arvioitu vuosittain palvelujen riittävyttä ja laatua?
- Onko osoitettu riittävät voimavarat suunnitelman toteuttamiseksi? Onko vanhusneuvosto otettu mukaan suunnitelman valmisteluun ja palvelujen riittävyyden arviointiin?

Todettiin keskustelussa aiemminkin tiedossa ollut tilanne ikäohjelman (vanhuspalvelulain 5 § mukainen suunnitelma) osalta. Laki tuli voimaan v. 2013 ja Helsingillä oli suunnitelma vuosina 2015-2016. Nykyisellä valtuustokaudella suunnitelman valmistelu aloitettiin v. 2018 ja ohjelma tuli voimaan 19.6.2019. Neuvoston näkemyksen mukaan ohjelma ei kuitenkaan sisällä kaikkea sitä, mitä pitäisi, ja vanhusneuvosto on ottanut asiaan kantaa.

Vanhusneuvosto on osallistunut ohjelman valmisteluun, joskaan vaikutusmahdollisuuksiin ei ole oltu tyytyväisiä. Asiasta on annettu palautetta. Osallistuminen ohjelman konkretisointiin ja seurantaan jatkuu.

Vuosittain tehtävä sosiaali- ja terveystieteiden arviointi, johon vanhusneuvoston tulisi osallistua (vanhuspalvelulain 6 § arviointi): Vanhusneuvosto on tiedustellut asiaa sote-toimialalta 18.12.2018, pyytäen lähettämään vanhusneuvoston käyttöön arvioinnit vuosilta 2014-2017. Vanhusneuvosto totesi samalla odottavansa ehdotusta yhteistyöksi vuodelta 2018 tehtävän arvioinnin osalta. Sote-toimialalta saadun vastauksen mukaan erillistä raportointia ei tehdä, vaan arviointi sisältyy normaaliin toiminnan seurantaan.

Keskustelun pohjalta tehdään lyhyt vastaus. Sihteeri lähettää luonnoksen neuvostolle.

Keskusteltiin palvelujen laadun seurannasta, joka on tehtävä myös kaupungin omissa palveluissa. Taina Hietanen kertoi, miten omavalvonta tapahtuu. Valvonta on kattavaa ja se toimii. Epäkohtiin, joista ilmoitetaan, myös puututaan. Hankaluutena on se, että joskus esim. omaiset antavat palautetta vain yleisellä tasolla, jolloin mahdollisiin epäkohtiin on vaikea puuttua. Laki velvoittaa myös työntekijöitä ilmoittamaan havaitsemistaan epäkohdista. Tämä ei ole välttämättä helppoa, koska työntekijä voi pelätä leimautumista. On kuitenkin luotu menetelmiä, joilla epäkohtia voi osoittaa ilman leimautumista.

6. Syksyn tilaisuuksien valmistelu

20.9.2019

Vanhusneuvosto

Käytiin läpi syksyn ohjelmaa ja sovittiin:

Puheenvuorot sote-lautakunnan tapaamiseen 17.9.

- viiden minuutin kommenttipuheenvuoro otsikolla ”Löytyvätkö palvelut Helsingissä?”. Esittäjä voi tutustua Päivi Ahosolan tutkimukseen esim. Gerontologia-lehden artikkelin avulla. Sovittiin, että Olli esittää puheenvuoron.
- 10 minuutin puheenvuoro aiheesta ”Vanhusneuvosto osallisuuden edistäjänä”. Sovittiin, että Veijo pitää tämän puheenvuoron.

Pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen tapaaminen 22.10. Tikkurilassa: Koottiin osallistujalista ja pohdittiin aiheita mahdolliseksi yhteiseksi kannanotoksi. Mahdollisia aiheita voisivat olla vanhuspalvelulain 6 §:n mukainen arviointi (jota käsiteltiin kohdassa 5) tai vaikutusmahdollisuuksien edistäminen. Todettiin, että nämä asiat voi yhdistää, ja käsitellä vanhusneuvoston vaikutusmahdollisuuksia vanhuspalvelulain valossa ylipäänsä. Tärkeä aihe olisi myös se, miten saavutettavuus huomioidaan eri kaupungeissa. Sihteeri välittää ehdotukset kokouksen valmistelijoille.

Osallistujat Aivoterveysmessuille 6.11. Kampin palvelukeskuksessa

Messuaika on klo 10-14. Täksi ajaksi tarvitaan päivystäjät vanhusneuvoston ständille. Todettiin, että Pirkko ja Olli ovat halukkaita. Sovitaan ajat heidän kanssaan. Outi hoitaa ständin pystytyksen ja purkamisen. Itse messuille ovat kaikki tervetulleita.

Ikäohjelman verkostotilaisuus 18.11.

Vanhusneuvostolta on pyydetty n. 15 min. puheenvuoroa Stadin ikäohjelman verkostotilaisuuteen, joka pidetään ma 18.11. klo 9-12 (kutsu neuvostolle on tulossa). Puheenvuorossa voi käsitellä ikäohjelmaa tai muita aiheita. Puheenvuoro valmistellaan yhteistyössä. Ei vielä päätetty, kuka sen esittää.

Eläkeläisjärjestöjen seminaari 19.11.

Seminaarin aiheet ovat sovitusti eläkeläisköyhyys ja asuminen. Eläkeläisköyhyyttä koskevan raportin pohjalta alustajina gerontologisen sosiaalityön asiantuntijat, jotka ovat laatineet raportin. Linkki raporttiin, joka jaettu neuvostolle aikaisemmin <https://www.hel.fi/static/sote/sosrap/raportit/sosiaalinen-raportti-vanhuskoyhyys.pdf> Kommenttipuheenvuoro eläkeläisköyhyydestä on pyydetty EKL:n Helsingin piirin edustajilta. Liitteenä piirin julkaisema ”Eläkeläisköyhyyttä Helsingissä ja erityisesti Itä-Helsingissä selvittäneen edunvalvontatoimikunnan raportti”. Piiri sopii, kuka esittää puheenvuoron ja Veijo ilmoittaa sihteerille. Sovittiin, että pyydetään gerontologisen sosiaalityön tai Seniori-infon asiantuntijoilta, että he olisivat paikalla tilaisuuden jälkeen, jotta heiltä voisi kysyä yksityisluonteisia asioita.

Seminaarin toinen aihe on sovitusti asuminen, josta tulee puhumaan kaupunkiympäristötoimialalta yleiskaavapäällikkö Christina Suomi. Esityksen aihe on alustavasti ”Miten maankäytöllä, palvelujen suunnittelulla, asuntosuunnittelulla/rakentamisella/peruskorjauksilla ja liikennesuunnittelulla edistetään eläkeikäisten helsinkiläisten hyvää asumista ja elämää?” Tarvittaessa saadaan mukaan joku rakentamisen/peruskorjauksien asiantuntija. Todettiin, että täsmennetään aihepiiriä niin, että pääpaino ei ole kaavoituksessa, vaan asumisessa? Miten esteettömyys huomioidaan etenkin vanhoilla asuinalueilla ja mikä on arkkitehdin vastuu? Miten arkkitehti näkee asumiskulttuurin muutoksen? Miten toimitaan, jos talo on osittain suojeltu, mutta siihen on muutostarpeita? (Muistutettiin,

20.9.2019

Vanhusneuvosto

että asioita on käsiteltävä myös vuokra-asumisen osalta.) Millaisia ikääntyneiden asu-
misratkaisuja muualla Suomessa on tehty esim. SITRAn rahoituksella? Pirjo Tujula vä-
littää toiveet esityksen valmistelijoille.

Joulukuun kokouksen 18.12. aihetta ”lähipalvelut” täsmennettiin. Työvaliokunta ehdotti,
että käsiteltäisiin uutta Kruunuvuorenrantaa, esimerkiksi sitä, miten sen lähipalvelut ja
liikenne on turvattu. Esittelijäksi on alustavasti lupautunut alueen suunnittelusta vas-
taava projektinjohtaja Pirjo Siren. Kokousesittelyn lisäksi voidaan järjestää halukkaille
kierros paikan päällä Kruunuvuorenrannassa. Vanhusneuvosto hyväksyi työvaliokunnan
ehdotuksen. Asiaa pyydetään käsiteltävän myös siitä näkökulmasta, miten vanhoilta
asualueilta, esim. Herttoniemestä, palveluja siirretään uusille alueille. [siht. huom.:
tämä voisi olla erityisen hyvä aihe myös seminaariin 19.11., yleiskaavapäällikölle/op
20.9.2019]

7. Vanhusneuvoston vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen

Nuorisoneuvoston lautakuntapaikat on vakinaistettu. [Linkki kaupunginhallituksen pää-
tökseen](#). Keskusteltiin vanhusneuvoston toiveista tai mahdollisesti etenemisestä asi-
assa, joka on neuvostolle kiinnostava. Ei sovittu vielä, edetäänkö asiassa jotenkin.

Vanhus- ja vammaisneuvostojen sihteerit ovat suunnitelleet vaikuttamistoimia. Tavoit-
teena on päästä mukaan suunnittelu- ja valmisteluprosesseihin niiden alkuvaiheessa.
Tähän mennessä on käynnistetty selvittely, miten neuvostoille nimettyjen kaupungin py-
syväisluontoisten asiantuntijoiden tietämystä voidaan entistä paremmin käyttää hyväksi.
Asiasta on sovittu tapaamiset ko. asiantuntijoiden ja vammais- ja vanhusneuvoston siht-
teerien kesken. Pohdittiin vanhusneuvoston toiveita ja ehdotuksia. Toimialat ovat niin
laajoja, että yksittäisten edustajien on mahdotonta tietää kaikkea, mikä voisi olla van-
husneuvoston kannalta kiinnostavaa. Voitaisiinko päästä mukaan, esim. joihinkin isoi-
hin, tärkeisiin kohteisiin?

Vanhusneuvoston kannanottoja pyydettiin suunnitteilla tai idea-asteella oleviin asioihin

- Kysely eläkeläisjärjestöille siitä, miten neuvoston ja järjestöjen välillä kehitetään yhteistyötä ja onko järjestöillä toiveita neuvoston toiminnan avaamisesta ja järjes-
töjen laajemmasta osallistumisesta: hyvä idea, toteutetaan.
- Kaupungin toimialojen ajankohtaisten asioiden esittely/tiedottaminen kokouksissa tai muulla tavoin: hyvä, toteutetaan.
- Kokousten avaaminen useammille asiantuntijoille tai kommentaattoreille, keskus-
telufoorumien suuntaan, kuten esim. kohdassa 4: sopii. Vanhusneuvosto voi tehdä myös kysymyksiä tai aloitteita, kuten esim. kohdassa 4 ehdotettiin ikääntyvien maahanmuuttajien osalta.
- Toiminnan painopisteen muuttaminen kokouksista muuhun toimintaan. (Ei ehditty pohtia.)
- Vanhusneuvoston jäsenten jalkautuminen vanhuspalveluihin, kuten Turussa oli tehty: Puheenjohtaja totesi ainakin aikovansa mennä, kun aikataulu sallii. Käynnit järjestyvät soten Pirkko Excellin kautta, kuten vanhusneuvostolle on erikseen tiedotettu.
- Neuvoston muu jalkautuminen, esim. kokouspaikat? (Ei ehditty pohtia.)
- Tutustuminen toimialojen osallisuussuunnitelmiin ja tapaamisten sopiminen osal-
lisuusyhteyshenkilöiden kanssa – miten osallisuutta voidaan vahvistaa vanhus-
neuvoston osalta? (Ei ehditty pohtia.)

Tiiviimpi/aktiivisempi osallistuminen erilaisille foorumeille/kehittämishankkeisiin. esim.

Vanhusneuvosto

- Helsingin liikkumishjelma: Pirjo-Liisa ja Outi osallistuvat projektiryhmään.
- Liikkuvat-verkosto
- Stadin ikäohjelma: käsitellään kohdassa 8

8. Stadin ikäohjelman tilanne ja eteneminen

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Helsingin hyvinvointisuunnitelman (HYTE). HYTEllä on verkkosivut [linkki](#). Viestintää ollaan lisäämässä. Hyvinvointisuunnitelmaa ja ikäohjelmaa käsitellään tarkemmin seuraavassa vanhusneuvoston kokouksessa (16.10.) Projektiryhmään on pyydetty kahta vanhusneuvoston edustajaa, jotka osallistuisivat tiiviisti työskentelyyn ja toimisivat linkkinä projektiryhmän ja neuvoston välillä. Seuraava projektiryhmän kokous on 19.9. klo 14.00. Nimettiin edustajiksi Pirkko ja Olli.

9. Aloite vanhusten itsenäisyyspäiväjuhlasta

Kokouskutsun mukana oli aloite, joka on osoitettu pormestarille. Mitä mieltä neuvosto on ehdotuksesta? Koska osallistuminen ehdotettiin organisoitavaksi hoivakotien kautta, asiaa oli kysytty alustavasti sote-toimialalta. Taina Hietanen totesi, että ajatusta pidetään hyvänä, mutta käytännössä se on vaikea toteuttaa, koska asukkaat ovat huonokuntoisia. Ehdotettu osallistujamäärä, 3000, on suuri, lähes sama määrä kuin hoivakoteissa ylipäänsä on asukkaita. Lisäksi läheskaikki heistä tarvitsisivat mukaan saattajan ja apuvälineet. Sote-toimialalla pohditaan jotakin pienimuotoisempaa tämän aloitteen pohjalta. Mahdollisesti kohderyhmä voisi olla jokin muu? Kaikissa palvelutaloissa juhlitetaan itsenäisyyspäivää joka tapauksessa. Ideointi jatkuu.

10. Ilmoitusasiat

Pääkaupunkiseudun Omaishoitajat ja Läheiset eli Polli ry on muuttanut uusiin tiloihin Itä-Pasilaan. Vanhusneuvostolle oli jaettu kutsu avointen ovien päivään.

12. Osallistuva budjetointi ja ehdotuksia koskevan äänestyksen valmistelu

Asiasta on lähetetty vanhusneuvostolle tiedote erikseen. Silja Lindblad ja Pauli Saloranta esittelivät OmaStadin tilannetta ja materiaalia. Nyt tarvitaan ihmisiä auttamaan äänestyksessä niitä, joiden on muuten vaikea osallistua. Tästä ns. autetusta äänestyksestä on 16.9. tilaisuus, johon toivotaan vanhusneuvostosta osallistujia. Tilaisuuteen oli muutama neuvoston jäsen ilmoittautunut ja uusina ilmoittautuivat Pirjo-Liisa ja Timo.

Kyseltiin ja saatiin vastauksia tulevasta äänestyksestä. Jokainen saa äänestää yhtä aluetta koskevista sekä koko kaupunkia koskevista ehdotuksista. Raamina on rahasumma, johon valittujen ehdotusten pitää mahtua. Kaupunki on sitoutunut myös ylläpitokuluihin, jos ehdotusten pohjalta tehdään hankintoja.

Maailman toimivin kaupunki –ideakilpailussa tehdyt aloitteet on käyty läpi ja syötetty kaupungin aloitejärjestelmään normaalia käsittelyä ja päätöksentekoa varten. Ideakilpailun ehdotuksilla ei ole omaa budjettia, toisin kuin osallistuvalla budjetoinnilla. Keskusteltiin vilkkaasti ehdotuksista ja prosessista.

13. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.09.

Laura Varjokari
puheenjohtaja

Outi Paulig
sihteeri